

ŐSZINTE HISTORIA.

ÉLETEM sokat hányt-vetett, ment a dolgom jól is, rosszul is. Mikor egyszer épen elég jól ment, betoppant hozzám egy régi barátnőm, a neve nem fontos, mondjuk: Héczey Éva. Reggel volt, tíz óra felé járhatott az idő s én ilyenkor szoktam ébredezni. Leült az ágyam szélére és zokogott.

— Ha tudnád, milyen rettenetes helyzetben vagyok — panaszkolta. — Vőlegényem elhagyott, állásomból kivettek, már egy tisztességes ruhám sincs, három napja nem ebédeltem, csak tejet iszom meg kenyeret eszem s elsején lakbért kell fizetnem, a háziúr kidob, úgymint haragszik reám . . .

Héczey Évára sokan haragudtak. Kicsit nyers természetű, irigység és kapzsi leányzó volt, de elég csinos. Szőke, karcsú termetű, magas. Ám az ilyen jótulajdonságoknak is megvan a maguk határa; most a látható nélkülözésektől olyan szőke lett és olyan karcsú és egyben olyan magas, sőt hosszú, hogy megsajnáltam.

— Nézd, kérlek — mondtam mentegetőzve — valami alapos segítséget nem nyújthatok neked, sajnos magamra se sok jut. De mindjárt felöltözködöm s elmegyünk ebédelni, továbbá adhatok egy pár pengőt. Aztán ebéd alatt majd kigondolunk valamit.

— Egyelőre ennyi is elég lesz, csak siess, mert nagyon éhes vagyok — felelte szendén.

Megebédeltünk. Míg a levest kanalaztuk, elmesélte szerelme szomorú históriáját; a hús mellett én beszéltem a magam másféle, de szintén szomorú dolgairól. Gyermekekori ismerősök voltunk, jól esett egymásnak elmondani azt, ami rosszat értünk. Valami régi félreértés is húzózkodott közöttünk, azt ott melegében elintéztük. Olyan egyedül voltam akkoriban és annyira nem élt az életemben semmi; csupa tengés és céltalan várakozás . . . Éva az ő sok panaszával társul szegődött mellém. Akárki: ember volt. Megtettem érte, amit tettem: kilincseltem állásért, írtam a nevében folyamodó leveleket, rendbeszedtem a ruháit s megtanítottam egy-két dologra, aminek hasznát vehette. Elég korlátolt teremtés volt szegény, nehezen lehetett vele valamire menni . . . Délutánonként sétálni vittem, társaságba vezettem s dicsérgettem fűnek-fának. Könnyű szívvel tettem, hisz nem tetszett senkinek sem . . . Mint említettem, akkoriban még a jólétnek valami kis végső foszlánya fátyolozta könnyebbre az életemet s nem osztottam Évával oly mértékben, hogy megérezhettem volna. Főlényes jóbarát szerepét játszottam

vele szemben, ez a fölény kellett nekem, nagy szükségem volt reá; az ő nyűtt, tehetetlen lényén át akartam magamat erősnek és életrevalónak látni, magamat, aki szintén gyáva és tehetetlen voltam... Őnző önáltatás volt az egész, nem szerettem Évát; ugyan mit szerettem volna rajta? Ő pedig azt hiszem, hogy gyűlölt. Akkoriban még csak annyit tudtam, hogy irigyel s ez jól esett nekem néhanapján, hisz én tudtam legjobban, hogy nem lehetett engem irigyelni.

Jósorsom nem sokáig tartott s utána valami olyan következett, ami minden volt, csak jó nem. Szűkös sor, nagy szegénység.

Azt hiszem, mindent el lehet viselni csendben, befelé, amerre nem kandikálnak résztvevő szemek. A szívben, titokban, ki lehet hordani a leghalálosabb halált is. A lélek elzárt szemeivel vérkönnyeket is sírhatunk, nem pusztulunk bele mégsem. Ám kinn, az emberek előtt...

Nem, nem.

Sohasem éltem társas életet; szinte remetének esküdtem, mióta tudom, hogy nem lesz belőlem semmi. Ezt is jobban lehet tudogatni egyedül. Most hát könnyen elbujhattam volna bajommal a világ elöl; de Évát már úgy beleoleltem magányosságomba, hogy csak úgy egyszerre, átmenet nélkül nem lökhettem ki. Eddig ő sopánkodott nekem s én vigasztaltam. Vállaljam magamra a sopánkodást? Nem, nem.

Pénzem csak a legszűkösebbre telt s arra is csak rövid ideig. Éva mindennap beállított hozzám, valamit mindig kért s estefelé szelid várakozással függesztette reám nagy szürke szemeit. Olyan ártatlan kérdezőssel: hát nem megyünk még, kedvesem?

Megszoktattam, hogy mentünk. Mindig mentünk valahová.

Mit tehettem? Sokszor elhatároztam, hogy megmondom neki: nem lehet. Eddig könnyű volt, szívesen tettem, de eddig más volt a mód; vállald magadra a kiadásaidat, hisz tudod, mi ért, lásd így és így vagyok...

Szégyeltem.

Megtörtént, hogy épen akkor lépett a szobámba, mikor ruhaneműimet rakosgattam. Kissé viseltes, de még jó darab került kezembe.

— De kár érte — mormoltam. — Ezen bizony már nem segít a jó szó. Aligha bír el egy-két felvevésnél többet...

Éva reámnézett. Tekintete valamit sűgött nekem, amitől elvörösödtem. Mintha... Bizony, azelőtt az ilyesmit fontolgatás nélkül neki ajándékoztam. De most igazán nem tehetem...

Éva félrefordult, körmeit nézegette. Vékony ajkai, melyek úgy feküdtek egymáson, hogy egyik a másikat alig érintette, megrándultak. Söhajtott:

— Jó neked, ha az ilyesmit már használhatatlannak találod. Nekem nincs egy könnyű ruhám sem — mormolta. — Igazán kétségbeejtő, hogy úrileány létemre ilyen nyomorban kell élnem...

Pár pillanatig magam elé meredtem. Tisztában voltam barát-nőmmel: megkívánta tulajdonomat s ki akarja csikarni tőlem. Bolond

vagyok, hogy kifoszzam magamat olyasmiből, aminek még hasznát vehetem? Megérdemli ez a számító teremtés, aki ha ajándékot nem kapna tőlem, felém se nézne? Az érvek kemény hadba sorakoztak a gyöngeség ellen. Sóhajtottam s fogamat csikorgattam. Aztán még egyszer sóhajtottam s ezzel már el is döntöttem a ruha sorsát. Odaajándékoztam Évának.

Ez a dolog mégis az idegeimre ment s két hétig távol tartottam magamat tőle. Akkor aztán én magam mentem el érte. Nagyon kellett nekem az ő sovány arca s még soványabb sopánkodásai; megfelejtkezhettem mellette a jelenről... Ravasz hizelkedése, szolgálai haszonlesése visszaringatott a gondtalan múltba, mikor még semmi más bajom nem volt, mint az örökös nyügösködés, hogy nem lesz belőlem semmi... Utolsó öt pengőmmel ozsonnázni vittem s jutalmul ő sem fukarkodott a biztató elismeréssel, hogy nekem milyen jó dolgom van s ha ő egyszer így élhetne, többé soha semmit se kívánna a sorstól.

Egy nap aztán váratlanul telefonhoz hívott.

— Kérlek, igen fontos beszédem van veled, jöjj el kettőkor a kávéházba, ide és ide.

Hónap utolján voltunk s épen csak annyi pénzem volt, hogy magamnak fizethettem volna egy kávé. Tudtam, hogy Éva a magáénak az árát is tőlem várja; mégis elmentem.

Nyugodt, bár kissé dült arccal fogadott.

— Kérlek szívem, lejárt a télikabátom zálogcédulája, ki kell váltanom s nincs egy garasom se — közölte velem érthető felindultsággal.

Akkor már valami kis állása is volt s a lakásából egy szobát bérbe adott. Csodálkozva néztem reá.

— Hosszabbítsd meg — tanácsoltam. — Vértörős lett:

— Meghosszabbítsassam? Hát akkor mit húzok magamra, itt a tél a nyakunkon, máris majd megvesz a hideg ebben a hitvány köpenyben! Könnyű neked, te erős vagy, de engem ez a sovány hús bizony nem melegít... Már olyan vézna lettem, hogy a lélek is zörög bennem.

Ez igaz volt. De viszont...

— Ne haragudj — dadogtam — én nem tudok...

— Nem sok az egész — élesztgetett, látva ijedelmemet. — Ha nagyobb összeg lenne, nem is fordulnék hozzád, hidd el, tudom, hogy mostanában neked sincs úgy, mint régen...

Rábámultam. Tudja? Honnan tudja? Hát mégis észrevette; hát mindenki észreveszi... Rettenetes szégyen és fájdalom öntött el. Nem, ezt nem engedhetem...

— Tizenhat pengő az egész — folytatta. — Arra a kopott, öreg kabátra még ennyit is nehezen adtak.

— Jó — feleltem halkán. — Holnap... Holnap este megkapod. Most... nem adhatok, nem hoztam magammal pénzt... Nézd, anynyira szórakozott vagyok, hogy jóformán üres tárcával jöttem el hazulról. A kávédat is magadnak kell kifizetned.

— Nem baj, szívem — mondta Éva elnéző mosollyal s piszkos táskájából aprópénzt kotort elő . . . Volt neki s talán én is inkább tőle kérhettem volna.

Elbúcsúztunk. Hazamentem. Otthon eltűnődtem. Sokáig tünődtem s keserves nevetés torzította szívemet dagadozó gombóccá.

Holnap estére várja Éva a pénzt. Milyen egyszerűen megírhatnám neki, hogy nem adok! Ám fülemben csengett résztvevő szava: tudom, neked sem megy úgy, mint azelőtt . . . Felugrottam.

A szekrényből kiemeltem szép, drága téli bundámat. Ez még megmaradt a jómódból. Nagyon féltettem, vászonba takargatva függött akasztóján. A tél még messze van, elmélkedtem, átmeneti kabátom elég nehéz, még talán két hónap is eltelik, míg erre szükségem lehet . . .

Hónap utolján voltunk, nem volt semmi pénzem. Éva másnap estére várt . . .

Reggel elzalogosítottam a bundámat s elküldtem a pénzből tizenhat pengőt, hogy ő a kabátját kiválthassa.

* * *

Idáig a történet. Igaz volt és igaz szomorúság az, ami bennem maradandóvá tette. Aljasabbnak és megalázottabbnak sohasem éreztem magamat, mint azon a napon. Igaz, hogy akkor végre meg is elégeltem Évát s levelet írtam neki, melyben elmondtam mindent, ami csak eszembe jutott s azt is, hogy többet nem akarom látni.

Persze, ezt a levelet megírhattam volna a bundám elzalogosítása előtt is . . . Megírhattam volna; de épen ez az, ami az egészben a legszomorúbb s leginkább jellemzi emberi hitványságunkat.

Pár napig ostobán reménykedtem, hogy majd eljön s visszahozza a pénzemet. Talán olyasvalamit is vártam, hogy pirulva bevallja, hogy szeret és kitart mellettem így is, ha nem adok neki semmit. Nem jött. Két hónap múlva az utcán találkoztunk. Kopott volt, sovány és nyűtt télikabátját viselte, amit az én pénzemen váltott ki. Már nagyon hidegre fordult az idő; én átmeneti kabátban dideregtem.

Arcom égett, szememet lehunytam. Úgy éreztem, mintha megütöttek volna, mikor rámtekintett. Elfordította a fejét, nem köszönt. Talán szégyelte magát? Én is szégyenkeztem nagyon; de nem miatta. Örökké visszatérő, beteg megátalkodottsággal csak azon röstelkedtem, hogy lelepleztem magamat előtte. Éva most már mindent tudott rólam, már hiába is komédiáztam volna — mindent: még azt is, hogy egyszer, egy szánalmas, sarokbaszorított pillanatban el kellett zalogosítanom féltve őrzött, drága bundámat . . .

Nagy Berta.